

Love and Mate Selection Criteria in Blind Female Students: A Qualitative Study

Rozhan Ghafouri¹, Omid Isanejad²

1. Senior expert in family counseling, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.
2. (Corresponding Author), Associate professor, Department of Counseling, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran. O.Isanejad@uok.ac.ir

ABSTRACT

Received: 06/11/2021 - Accepted:
22/10/2022

Aim: Blindness can drastically change the life of the person, and can create some problems in psychological and social adaptation. The purpose of the present study was to examine the love experience and the criteria for choosing a spouse among blind female students. The method used in this study was interpretative phenomenological analysis. **Methods:** This research uses deep, exhaustive, and semi-structured interviews to assess 18 students. All interviews were recorded digitally, and were transcribed. The data were analyzed using van Manen's method. **Findings:** Six primary themes were emerged from the nature of participants' lived experience, including 'romantic assumptions and believes', 'romantic behaviors', 'the impact of love-making on life', 'attractive factor' in the perception of love, and 'intrapersonal criteria', 'interpersonal criteria' in spouse selection. **Conclusion:** Sign and body language' factor was among the most important communicative ways through which a blind girl makes a romantic relationship. 'Commitment and fidelity' were the most important criteria for spouse selection, and 'health and beauty' were the most important intrapersonal criteria.

Keywords: Interpretive phenomenology, blindness, love, mate selection criterion

فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره
انجمن مشاوره ایران
جلد ۲۱، شماره ۸۴، زمستان ۱۴۰۱
مقاله پژوهشی

e-issn:4018-2717

p-issn:400-2717X

DOI: 10.18502/qjcr.v21i84.12106

عشق و ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان دختر نابینا: یک مطالعه کیفی

روژان غفوری^۱، امید عیسی‌نژاد^۲

۱. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، سنندج ایران.
۲. نویسنده مسئول، دکترای مشاوره، دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، سنندج،
O.Isanejad@uok.ac.ir
ایران.

(صفحات ۱۲۰-۱۵۱)

چکیده

هدف: نابینایی می‌تواند تفاوت زیادی در نوع زندگی فرد به وجود آورد و باعث بروز برخی مشکلات در سازگاری روان‌شناختی و اجتماعی گردد. این پژوهش با هدف بررسی تجربه عشق و ملاک‌های انتخاب همسر در میان دانشجویان دختر نابینا صورت گرفته است. **روش:** برای انجام این پژوهش از روش پدیدارشناسی تفسیری براساس الگوی ون منن استفاده شد. با ۱۸ دانشجوی نابینا مصاحبه‌های عمیق، کامل و نیمه‌ساختاریافته انجام شد. مصاحبه‌ها به صورت دیجیتالی ضبط شده و کلمه به کلمه به زبان فارسی، رونوشت شده اند. **یافته‌ها:** شش تم اصلی از ماهیت تجربه زیسته مشارکت‌کنندگان استخراج گردید که عبارتند از: «پنداشت‌ها و باورهای عاشقانه»، «رفتارهای عاشقانه»، «تأثیر عشق‌ورزی بر زندگی»، «عامل جذب‌کننده» در بخش ادراک عشق و «ملاک‌های درون‌فردی»، «ملاک‌های بین‌فردی» در بخش ملاک‌های همسرگزینی. **نتیجه‌گیری:** ازجمله مهم‌ترین راه‌های ارتباطی که یک دختر نابینا از طریق آن رابطه عاشقانه برقرار می‌کند عامل «صدا و زبان بدن» است. در بخش ملاک‌های انتخاب همسر «تعهد و پایداری» به عنوان مهمترین ملاک بین فردی، و «سلامت و زیبایی» به عنوان مهمترین ملاک‌های درون فردی بدست آمد.

واژه‌های کلیدی: پدیدارشناسی تفسیری، نابینایی، عشق، ملاک انتخاب همسر

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۱۵ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۳۰

مقدمه

نقش حواس پنج‌گانه انسان در احساس، ادراک و دانستن چیزهایی که دروازه دانش بشر است اهمیت زیادی دارد. یکی از مهم‌ترین حواس، حس بینایی است که تأثیر آن بر وضعیت روانی اجتماعی فرد غیرقابل انکار است (دهقان، کبودی عزیزاده و همکاران^۱، ۲۰۲۰). نایبایی چالش‌های روانی، اجتماعی و محیطی زیادی برای این گروه ایجاد کرده است (کولکarni، گیلبرت، گیری، دولی و دیشپانندی^۲، ۲۰۲۱). همچنین این معلولیت می‌تواند عملکرد روان‌شناختی و همچنین ارتباطی این گروه را دچار آشفتگی کند (سیمس، سلسو و لومباردو^۳، ۲۰۲۱). می‌توان محدودیت‌های ناشی از نایبایی را به مسائلی که مادران نابینا با آن مواجه می‌شوند، اضافه نمود که تعاملات مادر- فرزند را به هم می‌زند (مارکوس و هرینگ هاسن^۴، ۲۰۰۹). انتخاب همسر و داشتن یک ازدواج مناسب برای تمامی افراد یک هدف با ارزش است (شهرابی فراهانی، فاتحی زاده و اعتمادی^۵، ۱۳۹۸). داشتن انتظارات و باورهای منطقی در زمان ازدواج می‌تواند تسهیل‌کننده امر انتخاب همسر باشد (میراحمدی، فاتحی زاده، اعتمادی و همکاران^۶، ۱۳۹۶). موانع اساسی که برای ازدواج نابیناها وجود دارد مثل طرد از سمت جامعه، مشکل تعاملی با خانواده، موانع حرکتی که این فشارها در خانواده‌های فقیر بیشتر می‌شود (بیکوی^۷، ۲۰۱۸). همچنین حضور کم‌رنگ در جامعه نیز شانس ازدواج آنها را کاهش می‌دهد (اندرسون^۸، ۲۰۱۸). مخالفت جامعه نیز برای ازدواج نابینایان مخصوصاً دختران بیشتر است (مانه^۹، ۲۰۱۸). تحقیقات نشان می‌دهد که نابینایان به عنوان قشر آسیب‌پذیری از جامعه نیازمند توجه ویژه هستند و عشق در آن‌ها می‌تواند در درجه اول اهمیت باشد.

1. Dehghan, F., Kaboudi, M., Alizadeh, Z & Heidarisharaf, P
2. Kulkarni, S., Gilbert, C., Giri, N., Hankare, P., Dole, K., & Deshpande, M
3. Sims, S. V., Celso, B., & Lombardo, T
4. Marcus, S. M. & Heringhausen, J. E
5. Bekoe, J
6. Anderson, R
7. Monah, T

عشق یک سازه مهم روان‌شناختی و یک ساختار مهم و جدا نشدنی در روابط بین‌فردی است (افشاریان، درتاج، بیابانگرد، دلاور و شریعتی، ۱۴۰۰) و هیجانی است که ناشی از نیاز به دلبستگی، شکل‌گیری اهداف باروری است و یا برای تعامل اجتماعی به وجود می‌آید (هارت شورن، پوگی و اسندرک^۱، ۲۰۱۵). عشق یکی از نیازهای اساسی انسان و نوعی پیوند عمیق است (صادقی، صالحیان و صالحی، ۱۴۰۱). عشق یکی از ملزومه‌های ازدواج نوین است (هدایتی، ۱۳۹۸)؛ و از مهم‌ترین مولفه‌هایی است که کیفیت زندگی را افزایش می‌دهد (هادسون، لوکاس و دونیلان^۲، ۲۰۲۰). نظریه شش بعدی «لی» به تبیین عشق پرداخته است (نتو، ۲۰۰۱؛ به نقل از عیسی‌نژاد، احمدی و اعتمادی، ۱۳۸۹). از دیدگاه این نظریه‌پرداز عشق تجربه‌ای چندبُعدی است که زمینه شکل‌گیری یک پیوند ایمن را فراهم می‌کند (آگوس، پودو و رافاگنینو^۳، ۲۰۲۱). انواع سبک‌های عشق ورزی شامل: ۱- عشق رومانیک (اروس): همراه با میل شدید فیزیکی به معشوق ۲- عشق دوستانه (استورگ): در آن صمیمیتی لذت بخش به آهستگی رشد می‌کند ۳- عشق بازیگرانه (لودوس): عشق به مانند یک تفریح‌جاست ۴- عشق شهوانی (مانیا): همراه با حسادت و حالت شدید هیجانی ۵- عشق واقع‌گرایانه (پراگما): عشقی منطقی که بر پایه‌ی نیازهای شخص و همخوانی با مذهب، سن، سوابق شخصیت ۶- عشق فداکارانه (آگاپه): برپایه‌ی مراقبت از معشوق (کرامر، کنت و همکاران، ۲۰۰۵؛ به نقل از عیسی‌نژاد، احمدی و اعتمادی، ۱۳۸۹).

از شاخص‌ترین تصمیم‌های افراد در طول زندگی، تصمیم‌گیری در مورد انتخاب همسر است (میرزایی، انتظاری، کرمی و شالچی، ۱۴۰۰). ازدواج و تجربه زندگی زناشویی مناسب می‌تواند مشکلات متعدد عاطفی و روانی را برای نابینایان رفع کند (شولز^۴، ۲۰۰۸). پیدا کردن همسری ایده‌آل و موفقیت در انتخاب همسر یکی از دلواپسی‌های

1. Hartshorne, J. K., Pogue, A. & Snedeker, J
 2. Hudson, N. W., Lucas, R. E., & Donnellan, M. B
 3. Agus, M., Puddu, L., & Raffagnino, R
 4. Schulz, C. H

جوانان است (لواسانی، پیرحیاتی، حاج حسینی، کشاورزافشار و زندی فر، ۱۴۰۰). می‌توان گفت که ازدواج اولین و مهم‌ترین مرحله در چرخه خانوادگی است و کامیابی در مراحل دیگر زندگی به موفقیت در این مرحله بستگی دارد (آرچو و کمپ داش^۱، ۲۰۱۷). اولویت‌ها و ملاک‌های همسرگزینی، ادراک فرد در مورد رگه‌ها یا ویژگی‌هایی است که از یک عشق خیالی یا همسر بالقوه مطالبه می‌شود و تعداد زیادی از این ادراک‌ها آشکارا با هیجان‌ها در ارتباط هستند (باس^۲، ۲۰۰۴). به عبارت دیگر، انتخاب نامناسب ملاک‌های همسرگزینی می‌تواند یکی از منابع فرسودگی و زوال تدریجی زندگی زناشویی باشد (شهرابی، فاتحی‌زاده و اعتمادی، ۱۳۹۹). ثابت شده که مردان در زمان ازدواج به معیارهای جسمانی و زنان به معیارهای اقتصادی اجتماعی توجه بیشتری دارند (کنعانی، حمیدی فر و محمدزاده، ۱۳۹۵). در پژوهش پتا^۳ (۲۰۱۷) بر روی نابینایان نتایج نشان داد که تمامی شرکت‌کنندگان مجرد آرزو دارند ازدواج کنند و شرکت‌کنندگان متأهل به حفظ ازدواج خود در شرایطی که آن‌ها معتقدند که ازدواج آن‌ها را از نظر شرایط زندگی به حالت نرمال در خواهد آورد ابراز تمایل داشتند. همچنین نتایج پژوهش ابرامسون، بوگز و ماسن^۴ (۲۰۱۳) نشان داد که روابط جنسی برای بزرگسالانی که نابینا هستند به طور چشمگیری مشابه با روابط جنسی بزرگسالان بینا است. ثانیاً اختلاف جنسیتی در ابراز روابط جنسی در بین آن‌هایی که به همان اندازه نابینا هستند ثابت به نظر می‌رسد.

انسان همواره در زندگی و تماس‌های اجتماعی خود، گاهی با افرادی مواجه می‌شود که از نعمت بینایی محروم است اما همانند هم‌تایان بینای خود و گاهی حتی بهتر و توانمندتر از آن‌ها زندگی می‌کند؛ با مشاهده آن‌ها این سؤال مطرح است که آنان که نمی‌بینند چگونه زندگی می‌کنند، چگونه درک می‌کنند و چگونه خواسته‌ها و نیازهایی

1. Arocho, R. & Kamp Dush, C. M
2. Buss, D.M
3. Peta, C
4. Abramson, P. R., Boggs, R., & Mason, E. J

مانند تحصیلات، تعاملات، ازدواج و عشق را در جامعه برآورده می‌سازند؟ تحقیقات پژوهشی نشان می‌دهد، زنان نایینا با چالش‌هایی در جامعه ایران مواجه هستند. از جمله بی‌توجهی، بی‌عدالتی و نادیده گرفته شدن است که زنان نایینا آن را تجربه کرده‌اند. این تجارب، در یک زمینه فرهنگی قرار گرفته و می‌تواند سازگاری و نقش اجتماعی و رشدی زنان را تحت تأثیر قرار دهد مانند عشق، ازدواج و مادر شدن (شمشیری^۱، ۲۰۱۴). با توجه به این‌که تاکنون پژوهشی که عشق در میان نایینایان را مورد بررسی قرار دهد صورت نگرفته، این پژوهش به پدیدارشناسی عشق و ملاک‌های انتخاب همسر در افراد نایینا می‌پردازد.

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر کیفی و طرح مورد استفاده پدیدارشناسی تفسیری است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تفسیری ون منن استفاده شد که درصدد است ادراک دیدگاه دختران نایینای دانشگاه کردستان را در مورد عشق و ملاک‌های انتخاب همسر استخراج کند. شش گام، به وسیله شش مضمون ون منن در تمام مراحل از جمع‌آوری داده‌ها تا نوشتن گزارش نهایی، اجرا گردید شیوه‌ی گردآوری داده‌ها طبق مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته چهره به چهره بود. فضای مطالعه شامل تمامی دختران نایینایی بود که در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ دانشجوی دانشگاه‌های شهر سنندج بودند، و مشارکت‌پذیری (نمونه‌گیری) تا حد اشباع ادامه داشت و نهایتاً ۱۸ نفر در پژوهش مشارکت نمودند. برای جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه عمیق نیمه ساختارمند صورت گرفت که در آن از ترکیب سوالات باز و بسته استفاده شد. دامنه سنی ۴۱-۲۱ سال بود. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: مجرد بودن، نایینا بودن به صورت مادرزادی، داشتن حداقل ۱۸ سال تمام، دانشجو بودن و در نهایت توانایی و امکان برقراری ارتباط کلامی مناسب و برخورداری از قدرت و علاقه کافی جهت صحبت در مورد موضوع مطالعه.

ابزار پژوهش

مصاحبه نیمه ساختاریافته

مصاحبه در دو مرحله صورت گرفت. در مرحله اول محقق براساس تحقیقات و پیشینه پژوهشی پیرامون عشق و ملاک‌های انتخاب همسر و دیدگاه خود از ۶ نفر از شرکت‌کنندگان مصاحبه گرفته و سپس براساس پاسخ‌های آنان، سوالات مصاحبه نهایی را طراحی کرد. اگر چه در هر مرحله از تحقیق و براساس پاسخ‌های شرکت‌کنندگان، امکان تغییر و اصلاح سوالات وجود داشت. متن سوالات طراحی شده اولیه، توسط اساتید متخصص مشاوره و روان‌شناسی مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفت. فرایند مصاحبه با سوالاتی کلی پیرامون عشق نظیر: عشق را چگونه توصیف می‌کنید؟ عشق ایده‌آل از دید شما چه ملاک‌هایی دارد؟ و سوالاتی کلی پیرامون ملاک‌های انتخاب همسر نظیر: چه معیارهایی برای انتخاب همسر در نظر دارید؟ کیس مناسب برای ازدواج را چه کسی می‌داند؟ شروع شد و در ادامه از سوالات اکتشافی نظیر بیش‌تر می‌توانید توضیح بدهید؟ جهت کسب اطلاعات جامع‌تر و روشن‌تر شدن اطلاعات داده شده استفاده شد. مدت زمان هر مصاحبه بین ۶۰ تا ۹۰ دقیقه در نوسان بود و زمان و محل آن از قبل توسط فرد پژوهشگر با توافق مشارکت‌کننده مشخص می‌شد. تمامی مصاحبه‌های انجام شده با استفاده از دستگاه‌های صوتی ضبط گردیدند و پس از یادداشت برداری و ثبت نوشتاری آن‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

شیوهی اجرا

در این پژوهش در ابتدا با ۶ نفر از دانشجویان دختر نابینا مصاحبه انجام شد و بر اساس نوع پاسخ‌های دریافتی، مصاحبه نهایی بصورت حضوری از مشارکت‌کننده‌ها صورت گرفت. چون مصاحبه از نوع نیمه ساختاریافته بود در زمان مصاحبه چنانچه اطلاعات کافی و روشن نبود، مصاحبه‌گر سوالات لازم، جامع و روشنی طراحی می‌کرد. در حین مصاحبه اطلاعات از طریق بازخورد گرفتن از اعضای مشارکت‌کننده چک شد.

مصاحبه با دانشجویان به صورت انفرادی انجام شد و دوبار ملاقات برای مصاحبه انجام گرفت. میانگین بازه زمانی مصاحبه ۶۰ تا ۹۰ دقیقه بود. به منظور دستیابی به ادراک و دیدگاه دختران نایینا در مورد عشق و ملاک‌های انتخاب همسر، ۱۸ مصاحبه با مشارکت‌کنندگان انجام شد. داده‌های بدست آمده از مشاهده نیز به متن تبدیل و در کنار داده‌های حاصل از مصاحبه استفاده شدند. برای ظهور کامل مضامین یا درون‌مایه‌های موجود در داده‌ها، از روش ون‌منن استفاده شد که شامل شش مرحله است:

- ۱- روی آوردن به پدیده مورد مطالعه. پژوهشگر به عنوان عضو واحد در اجتماع حضور یافته و افراد نایینایی را مشاهده می‌کند که در میان افراد دیگر که اکثریت دارای بینایی سالم هستند، حضور داشته و به زندگی خود ادامه می‌دهند. شرایط خاص زندگی آنان، پژوهشگر را به سوی ورود به دنیای افراد نایینا تشویق می‌کند. از مهم‌ترین فعالیت پژوهش در این مرحله، تدوین سوالات پدیدارشناسانه در مورد پدیده مورد مطالعه است. سوالی که پژوهشگر بارها از خود می‌پرسد این است که تجربه زیسته ادراک عشق در دختران نایینا چیست؟ ۲- کاوش در تجربه زیسته مشارکت‌کنندگان و اجتناب از مفهوم‌پردازی داده‌ها می‌باشد. در این راستا، نمونه‌گیری در ابتدا از نوع هدفمند است؛ به طوری که در این مطالعه، پژوهشگر برای دستیابی به مشارکت‌کنندگان، با مراجعه به خوابگاه دختران دانشگاه‌های کردستان مشارکت‌کننده‌ای را وارد مطالعه کردند. ۳- تأمل بر درون‌مایه‌های ذاتی پدیده مورد مطالعه و پدیدارشدن آن‌ها در قالب مضامین است. از تحلیل مضمون ارائه شده توسط ون‌منن، برای ظهور مضامین استفاده شد که شامل سه راهبرد کلی نگر، انتخابی و جزیه‌جز می‌باشد. در رویکرد کلی نگر، هر یک از مصاحبه‌ها توسط پژوهشگر، مطالعه و در آن تأمل می‌شود و به این سوال باید پاسخ داده شود که مصاحبه‌ها به طور عام، حامل چه پیام یا مضمونی هستند. پژوهشگر این راهبرد را در مورد همه مصاحبه‌ها نیز متصور می‌شود؛ بدین‌صورت در پایان چند مصاحبه به همین سوال اخیر که مجموع مصاحبه‌ها از چه واقعیتی خبر می‌دهند، پاسخ می‌دهد. در

راستای دو راهبرد بعدی «انتخابی و جزبه‌جز»، کلمات، جملات و سطرهای مصاحبه به دقت مطالعه و واحدهای معنایی موجود در آن‌ها استخراج می‌شود. ۴- استفاده از هنر نوشتن و بازنویسی است. پژوهشگر نوشتن و بازنویسی را راهبردی برای عمق بخشیدن به پدیده مورد مطالعه می‌داند، به طوری که براساس، هدف نهایی پژوهش پدیدارشناسی، خلق یک متن پدیدارشناسانه است. در این مطالعه نوشتن در طول انجام پژوهش وجود داشت. تبدیل مصاحبه‌ها به متن قابل تحلیل، یادداشت در مورد نکات مهم پدیده مورد بررسی، نوشتن در مورد مصاحبه‌ها، نوشتن در مورد مضامین و پیوند دادن مضامین به هم، همگی با استعانت از هنر نوشتن امکان‌پذیر است. ۵- حفظ ارتباط قوی و معطوف به پدیده است. پژوهشگر از راهبردهایی برای عملی ساختن این اصل استفاده کرده و در تمام مراحل تحقیق سوال پژوهش را در نظر دارد. حفظ ارتباط قوی با مشارکت‌کنندگان نیز به عنوان افراد درجه یک، همچنین تجربه مورد مطالعه و تعمق در پدیده از دیگر راهبردها می‌باشد. ۶- ایجاد توازن در بافت پژوهش با ارتباط دادن اجزاء و کلاست. در تمام طول تحقیق و تحلیل داده‌ها، پژوهشگر سعی می‌کند به عقب برگشته و مراحل پژوهش را دوباره بررسی کند. به کرات داده‌ها خوانده و با تفکر و اندیشه مورد کنکاش قرار می‌گیرند. در طی این غرقه‌سازی در داده‌ها، سعی می‌شود یک ارتباط قوی بین داده‌ها، مضامین، زیر مضمون‌ها و واحدهای معنایی جزء، تفسیرها و پیش‌دانسته‌ها ایجاد گردد. پژوهشگر برای بررسی صحت و دقت مطالعه اقداماتی در جهت چهار معیار باورپذیری، انتقال‌پذیری، تاییدپذیری و اطمینان‌پذیری، مطابق پیشنهاد گابا و لینکولن انجام می‌دهد. در نظر گرفتن سوال اصلی پژوهش در تمام مراحل تحقیق، تعامل اطمینان‌بخش با مشارکت‌کنندگان و انتخاب آن‌ها غنی از تجربه با حداکثر تغییرپذیری، یادداشت‌برداری، دقت در تبدیل مصاحبه‌ها به متن، غرق شدن در داده‌ها، تطبیق دادن یا چک کردن یافته‌ها با مشارکت‌کنندگان، تحلیل داده‌ها توسط پژوهشگر، توصیف زمینه پژوهش، حفظ مستندات و روشن‌سازی فعالیت‌ها در تمام

مراحل پژوهش از جمله فعالیت‌هایی است که در راستای رعایت چهار اصل فوق‌الذکر انجام می‌گیرد.

یافته‌ها

گفتگوی طولانی مدت با دانشجویان دختر نابینا و مصاحبه‌های انجام شده پیرامون ادراک عشق در تم «ادراک عشق» خلاصه گردید. تم پدیدار شده از داده‌ها در جدول شماره ۱ آمده است. در ادامه، هر یک از تم‌ها در ارتباط با زیر مضمون‌های تشکیل خود مورد بررسی قرار گرفتند.

جدول ۱. ساختار تم‌های پدیدار شده از داده‌ها «ادراک عشق»

طبقات	تم‌ها
عشق حقیقتاً وجود دارد، منحصر به فرد بودن، پایدار ماندن، مقدس بودن، فراجسمانی بودن، اعتقاد به عشق واقعی و غیر واقعی.	باورها
از خود گذشتگی، تکیه‌گاه، صداقت، توجه، اعتماد، وفاداری و دوست داشتن.	رفتارهای عاشقانه
بی‌تابی، عدم آسایش در زندگی.	ناخوشایند
شور زندگی، امید، روزهای به یاد ماندنی، حس خوشایند، کمال آرامش، دلبستگی به زندگی، تحمل سختی‌ها و پیدا کردن انگیزه.	تأثیر عشق ورزی بر زندگی
جدایی، فراموش نکردن یکدیگر، سوگ عشقی	منفی
حرف زدن، پر کردن خلأ، زبان بدن، لمس، بوی عطر، اخلاق خوب، زیبایی	عامل جذب کننده

تم اول: پنداشت‌ها و باورهای عشق

این مضمون بخشی از ساختار مضمون اصلی «ادراک عشق» را به نمایش می‌گذارد. مصاحبه با مشارکت کنندگان در مورد ادراک عشق، باور به عشق در زندگی نابینایان را روشن می‌سازد. برای مشارکت کنندگان مهم‌ترین درک، باور و ایمان به وجود عشق است. مضمون «پنداشت‌ها و باورهای عشق» خود از هشت زیر مضمون تشکیل شده است.

جدول ۲. تم ادراک از عشق، طبقات و نمونه مصاحبه

طبقات	نمونه مصاحبه
عشق حقیقتا وجود دارد	«انسان تا عشقی نداشته باشه هیچوقت خودش رو نمی‌شناسه». (کد ۱)
منحصر به فرد بودن تجربه عشق	«نمی‌شود اگر کسی را دوست داشته باشم فوراً بگویم که عشق است». (کد ۲)
جاودانگی عشق	«فراموشی امکانپذیر نیست و حتی آگه خودش و همه به من بگن اشتباه می‌کنی باز من میگم نمی‌تونم». (کد ۶)
مقدس بودن عشق	«عشق مقدسه و به رابطه بین دختر و پسر خلاصه نمی‌شود». (کد ۳۰)
عشق فراجسمانی	«عشق جسمی نیست، روحی است باید با وجودت لمسش کنی». (کد ۳۲)
عشق واقعی	«عشق اونیه که دوست داشته باشه، شرایطت رو بپذیره». (کد ۳۶)
بی معنایی زندگی بی عشق	«اگر کنارت نباشه حس می‌کنی دنیا پوچه». (کد ۵۴)
ارزشمندی عشق	«عشق حرمت می‌خواد». (کد ۵۹)

طبقه اول: عشق حقیقتا وجود دارد

«باور به عشق» مضمونی است که خود جزء زیر مضمون «ادراک از عشق» قرار می‌گیرد. این زیرمضمون حاصل تجربه مشارکت کنندگان از محیط زندگی، به ویژه رابطه آن‌ها با اطرافیان می‌باشد.

طبقه دوم: هر احساسی نمی‌تواند عشق باشد

مشارکت‌کننده‌ی اول گفت: «عشق واقعا وجود دارد، هر چیزی نمی‌تواند عشق باشد و نمی‌توانیم کسی را دوست داشته باشم فوراً بگویم که عشق است».

طبقه سوم: عشق پایدار است

مشارکت‌کننده‌ی اول گفت: «درعشق واقعی حاضری هر کاری برایش بکنی و در مقابل سختی‌ها استقامت کنی و هیچوقت از بین نمی‌رود».

طبقه چهارم: عشق مقدس است

مشارکت‌کننده‌ی دوم گفت: «عشق مقدس است و به رابطه بین دختر و پسر خلاصه

نمی‌شود، ما عشق به خدا، به مادر و حتی به یک کتاب هم داریم».

طبقه پنجم: عشق فرا جسمانی است

مشارکت‌کننده‌ی دوازدهم گفت: «عشق به دله نه به چشم و زیبایی تنها به چشم نیست بلکه با چشم دل».

طبقه ششم: عشق واقعی با غیرواقعی فرق دارد

مشارکت‌کننده‌ی سوم گفت «عشق اونیه که طرفت دوستت داشته باشه، مشکلاتت و تمام شرایطی که داری رو قبول کنه».

طبقه هفتم: ارزشمند بودن عشق

مشارکت‌کننده‌ی هفدهم گفت: «عشق حرمت می‌خواد و هیچوقت حرمت عشق همیشه بشکنه».

طبقه هشتم: بی معنی بودن زندگی بدون عشق

مشارکت‌کننده‌ی دوازدهم، گفت: «عاشقی احساس خوشایندی هست و اگر طرف باهات باشه هیچ مشکلی نداری و زندگی خیلی خوبه، اگر کنارت نباشه دنیا پوچ و خالیه».

تم دوم: رفتارهای عاشقانه

بخشی از تجارب مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد که آنان در تجربه عشق به بروز رفتارهای عاشقانه حساس بوده و آن را تقویت می‌کنند. رفتارهای عاشقانه خود از دو تم رفتارهای خوشایند «از خود گذشتگی»، «تکیه‌گاه»، «صداقت»، «توجه کردن»، «اعتماد»، «وفاداری»، «دوست داشتن» و رفتارهای ناخوشایند نیز از «بی‌تابی»، «عدم آسایش در زندگی» تشکیل شده است.

جدول ۳. تم رفتارهای عاشقانه (خوشایند و ناخوشایند)، طبقه‌ها و نمونه مصاحبه

تم (خوشایند)	مصاحبه‌ها
ازخودگذشتگی	«حاضر باشی هرکاری که از دستت بر بیاید برای آن شخص انجام بدهی». (کد ۳)
تکیه‌گاه	«قدرت عجیبی در صداش بود، که من را جذب خودش می‌کرد و می‌توانست یک تکیه‌گاه برایم باشد». (کد ۱۰)
صداقت	«صداقتش مهم بود و اولین ملاکم این بود». (کد ۱۱)
توجه کردن	«من خوشحال می‌شدم که کسی به من توجه می‌کنه». (کد ۱۲)
اعتماد	«کسی باشه که تو زندگی بتونم بهش اعتماد داشته باشم و اونم بتونه به من اعتماد کنه». (کد ۱۳)
وفاداری	«انتظار تعهد دارم و اینکه کسی دیگه نیاد تو زندگی». (کد ۲۰)
دوستداشتن	«هر کاری که از دستت بر بیاید، برای آن شخص انجام بدهی». (کد ۵)
تم (ناخوشایند)	مصاحبه‌ها
بی‌تابی	«بعضی وقتا دلتنگش می‌شم و گریه می‌کنم» (کد ۲۹).
عدم آسایش	«انسان نمی‌تونه راحت زندگی کنه. اگر طرف خوب برخورد نکنه باهات». (کد ۵۲)

رفتار عاشقانه خوشایند

طبقه اول: ازخودگذشتگی

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «عشق واقعی یعنی هر کاری که از دستت بر بیاید برای آن شخص انجام بدهی». پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

طبقه دوم: تکیه‌گاه

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «قدرت عجیبی در صدایش بود، که من را به خودش نزدیک می‌کرد و می‌توانست یک تکیه‌گاه برایم باشد».

طبقه سوم: صداقت

مشارکت‌کننده‌ی نهم، گفت «از صداقت و راستگویی‌ش خوشم اومد، و این که من را با این محدودیتی که داشتم قبول کرد».

طبقه چهارم: توجه کردن

مشارکت‌کننده‌ی اول: «با من صادق بود، به چیزهایی که خودم به آنها توجه نکرده بودم به اشاره می‌کرد و خوشحال می‌شدم برایش مهم هستم».

طبقه پنجم: اعتماد

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «اعتماد خیلی برایم مهم بود من خیلی دیر به او اعتماد کردم، اگر چه خیلی دیر می‌توانم اعتماد کنم اما بعد از آن می‌توانم روی اعتمادم حساب کنم و خیلی دیر فراموش کنم».

طبقه ششم: وفاداری

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «انتظار دارم پای تعهدش بماند تا آخر عمر، کسی دیگه نیاد تو زندگیش و دوست ندارم محبتی که مال منه با کسی دیگه تقسیم بشه».

طبقه هفتم: دوست داشتن

مشارکت‌کننده‌ی ششم، گفت: «وقتی مدرسه اذیت می‌شدم در خوابگاه با عشقم حرف می‌زدم آرام می‌شدم، همه چیز رو برام راحت تر می‌کرد».

رفتار عاشقانه ناخوشایند

طبقه اول: بی‌تابی

مشارکت‌کننده‌ی پنجم، گفت: «دوس دارم یکی باشه بهش برسم راحت بتونم هر لحظه بهش زنگ بزنم، دلم برایش تنگ میشه باهاش حرف بزنم».

طبقه دوم: عدم آسایش در زندگی

مشارکت‌کننده‌ی چهارم: «دیوونه شده بودم هر لحظه جووری بودم نمی‌دونستم باید چیکار کنم، یه لحظه بهم می‌گفت خواهر، لحظه‌ای می‌گفت عشقم و... منم دیگه بیزار

شدم، سردتر باهام حرف می‌زد یا این که برمی‌گشت جوری حرفاشو پس می‌گرفت. خیلی به حرفاش پای بند نبود خیلی دم دمی بود».

تم سوم: تأثیرات عشق‌ورزی بر زندگی

عشق به همان میزان که لذت‌آور، حرکت‌آفرین و آرام‌بخش است، هراس‌انگیز و ویرانگر است. این هر دو نمونه تأثیر تا حدی بدین بستگی دارد که فرد از عشق چه می‌داند، چگونه عاشق می‌شود و چطور پیش می‌رود، مضمون «تأثیرات عشق‌ورزی بر زندگی» از دو ساختار پدیدارشناسی «تجربه مثبت ادراک شده از عشق»، «تجربه منفی ادراک شده از عشق» تشکیل شده است، در جدول شماره‌ی چهارم به این ساختارها و زیرمضمون‌های آن اشاره شده است.

جدول ۴. تم تأثیرات عشق‌ورزی بر زندگی «مثبت»، «منفی»، طبقه‌ها و نمونه مصاحبه‌ها

مثبت	مصاحبه‌ها
شورزندگی	«حس عمیقی نسبت به اون داشتم، در اون حد که وقتی باهاش حرف می‌زدم تپش قلب داشتم» (کد۴۰)
امید	«هیچوقت دلم سراغ کسی دیگه نمیره، بیشتر از هر زمان دیگه عاشقش هستم و امید دارم بهش برسم» (کد۱۵) «به هر چی فکر کنی همون اتفاق میفته، منم همیشه به همون فکر می‌کنم و دوس دارم بهش برسم» (کد۵۰).
روزهای به‌یاد ماندنی	«من پشت کنکوری بودم همیشه برام برنامه‌ریزی می‌کرد دنیای خوبی داشتیم ولی دیگه قسمت نبود» (کد۴۸)
حس خوشایند	«احساس می‌کنی، تمام دنیا مال تو هست». (کد ۴۷) «به تمام دنیا می‌خندیدم یعنی به تمام مردمش به تمام مشکلات دنیا» (۵۷).
کمال آرامش در عشق	«عشق یک محبته که می‌تونه آرامش به زندگیت بده» (کد ۵۶)
دل بستگی به زندگی	«اگه عشق باشه، بیشتر به اون زندگی دل بستگی پیدا می‌کنیم» (کد ۳۹)

پیدا کردن انگیزه	«من را فقط برای لحظات آنی نمی‌خواست و وقتی که باهاش درد و دل می‌کردم وقت میداشت» (کد ۳۳)
تحمل سختی‌ها	«با دلی محکم در مقابل سختی‌ها بتوانی استقامت کنی» (کد ۴)
منفی	مصاحبه‌ها
حذف کردن	«تا دو ماه نمی‌توانستم با این موقعیت کنار بیام، خیلی برام سخت بود این که مجبور بودم جوابشو ندم». (کد ۳۷)
فراموش نکردن	«اعتماد کامل دارم و اگر با دخترای دیگه باشه باور نمی‌کنم مگر خدا قسمت نکند».
یکدیگر	(کد ۱۷)

طبقه اول: شور زندگی

مشارکت‌کننده‌ی چهارم، گفت: «وقتی باهاش حرف می‌زدم تپش قلب داشتم، دلش را نمی‌دانستم ولی اینو می‌دونم اینقد دوستش داشتم حاضر بودم بخاطرش قید همه چی رو بزنم».

طبقه دوم: امید

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «اعتماد کامل دارم و اگر با دختر باشه باور نمی‌کنم مگر اینکه خدا قسمت نکند وگرنه امیدوارم بهم برسیم».

طبقه سوم: روزهای به یاد ماندنی

مشارکت‌کننده‌ی نهم، گفت: «مخالفت خانواده نداشت بهم برسیم اول همه چیز خوب بود، همدیگرو خیلی دوست داشتیم، در مورد آینده حرف می‌زدیم».

طبقه چهارم: حس خوشایند

مشارکت‌کننده‌ی هشتم گفت: «عاشق‌ها احساساتشون شبیه همه و منم احساس می‌کردم کل دنیا در تصرف منه. وقتی اون ناراحت می‌شد منم ناراحت می‌شدم».

طبقه پنجم: کمال آرامش در عشق

مشارکت‌کننده‌ی چهارده، گفت: «عشق یک محبته که می‌تونه توی زندگی خیلی چیزا رو بهت بده من کمال آرامش رو توی عشق می‌بینم».

طبقه ششم: دل‌بستگی به زندگی

مشارکت‌کننده‌ی سوم: «اگه عشق باشه بیشتر به زندگی دل‌بستگی داریم، اگه عشق نباشه زندگی‌مون خیلی دوام نمیاره».

طبقه هفتم: پیدا کردن انگیزه

مشارکت‌کننده‌ی دوم، گفت: «ولی وقتی که این پسر را شناختم، فهمیدم واقعا دنیای دیگری هم وجود دارد».

طبقه هشتم: تحمل سختی‌ها

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «عشق این است که با دلی محکم در مقابل سختی‌ها بتوانی استقامت کنی».

تجربه منفی ادراک شده از عشق

طبقه اول: جدایی

مشارکت‌کننده‌ی سوم: «واقعا دوستش دارم اما خانواده‌ام با ازدواج‌مون مخالفت کردن، اونم واقعا من را دوست داشت. مجبور شدم فراموشش کنم و واقعا ضربه خوردم تا دو ماه نمی‌توانستم با این موقعیت کنار بیام».

طبقه دوم: فراموش نکردن یکدیگر

مشارکت‌کننده‌ی چهارم: «اون مواقع خیلی حس خوبی داشتم، انگیزه و انرژی زیادی داشتم، اما از وقتی که رفت کل انرژی‌م رو از دست دادم».

تم چهارم: عامل جذب‌کننده

این تم نقش مهمی در نشان دادن «ادراک عشق» در میان دانشجویان داشت، این تم از شش ساختار مهم یا طبقات پدیدارشناسی تشکیل شده است که شامل طبقات زیر است.

جدول ۵. تم عامل جذب کننده عشق، طبقات آن و نمونه‌ای از مصاحبه‌ها

طبقات	مصاحبه‌ها
لطافت در حرف زدن	«صدای طرف مقابل مرا جذب می‌کند». (کد ۷).
پروکردن خلأ	«وقتی به خوابگاه آمده بودم، از خانواده‌ام جدا شده بودم کمی سخت بود و این خانم همشهری خودم بود احساس می‌کردم کسی از اعضای خانواده خودم هست». (کد ۹)
گرفتن دست	«افراد نایینا با لمس کردن دست و اجزای صورت همدیگر اون نوع حس دوس داشتن، میاد توی ذهنشون». (کد ۲۵)
اخلاق خوب	«درک و اخلاق داشته باشه». (۳۴)
ویژگی فرد از دید دیگران	«معمولاً ما عشق رو یا با لمس می‌بینیم یا با تعریفایی که دیگران در مورد ظاهر و زیباییش می‌کنن». (کد ۴۱)
بوی عطر	«از بوی ادکلنش خیلی خوشم اومد». (کد ۴۴)
زیبایی زبان بدن	«زیبایی برام مهمه، وقتی که بادست لمسش می‌کنی میدونی که چطوره». (کد ۴۱) «چطور حرکت کنه درست مثل یک فرد عادی، ابهت داشته باشه، درست راه بره، درست بشینه. اینا برای من نایینا خیلی مهمه، چون خودم نمی‌بینم دوس دارم افرادی که نزدیکن و دوروبرم هستن، درمورد این یک نفر نظرشان عوض نشه». (۴۹)

طبقه اول: لطافت در حرف زدن

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «صداش منو جذب می‌کند، از طریق آن به رفتار و کارهایش توجه می‌کنم».

طبقه دوم: پروکردن خلأ

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «وقتی خوابگاهی بودم و از خانواده دور شدم این خانم همشهری خودم بود احساس می‌کردم کسی از اعضای خانواده خودم هست».

طبقه سوم: گرفتن دست (تماس فیزیکی)

مشارکت‌کننده‌ی هشتم: «افراد نایینا اکثراً با لمس کردن دست و اجزای صورت همدیگر اون نوع حس دوس داشتن، میاد توی ذهنشون».

طبقه چهارم: اخلاق خوب

مشارکت‌کننده‌ی سوم، گفت: «از اخلاقش خیلی خوشم اومد، من اوایل خیلی خجالتی بودم همش بهم می‌گفت اینجوری نباش. خیلی بهم محبت می‌کرد».

طبقه پنجم: توصیف دیگران

مشارکت‌کننده‌ی چهارم، گفت: «معمولاً ما عشق رو یا بالمس می‌بینیم یا با تعریفایی که دیگران در مورد ظاهر و زیبایش می‌کنند».

طبقه ششم: بوی عطر

مشارکت‌کننده‌ی ششم، گفت: «قیافه‌اش که برام توصیف کردن و بخصوص ادکلنش خیلی دوست دارم».

طبقه هفتم: زیبایی

مشارکت‌کننده‌ی هشتم، گفت: «زیبایی برام مهمه، شاید سوال باشه این‌که تو نمی‌بینی چطور زیبایی برات مهمه؟ ولی خب مهمه تو وقتی که با دستت لمسش می‌کنی میدونی که فلانی چطوره».

طبقه هشتم: زبان بدن

مشارکت‌کننده‌ی هشتم، گفت: «مهمه که چطور حرکت کنه مثل یک فرد عادی ابهت داشته باشه، درست راه بره، درست بشینه. مهمه که افرادی که دورو برم هستن، در مورد اون نظرشان عوض نشه».

بخش دوم: ملاک‌های انتخاب همسر

گفتگوی طولانی مدت با دانشجویان نابینا و مصاحبه‌های انجام شده پیرامون ملاک‌های انتخاب همسر در تم اصلی «ملاک‌های بین فردی و ارتباطی» و هم‌چنین «ملاک‌های درون فردی و فردی» خلاصه گردید. تم‌های پدیدار شده از داده‌ها در جدول

شماره ۷ آمده است. در ادامه هریک از تم‌ها در ارتباط با طبقات تشکیل خود مورد بررسی قرار می‌گیرند.

جدول ۶. ساختار تم‌های پدیدار شده از داده‌ها

طبقات	تم‌ها
مهارت‌های ارتباطی مناسب، انتظارات معقول، سازگاری، درک، پایبندی، تعهد و ارتباطی	ملاک‌های بین فردی و ارتباطی
انتظارات معقول از خانواده اصلی، سلامت روانی و جسمی، زیبایی، معلولیت، صداقت، خیانت نکردن، احترام گذاشتن، عدم چشم داشت مالی، وضعیت مالی مناسب، تحصیلات، داشتن خانه و ایمان	ملاک‌های درون فردی و فردی

مضمون اول: ملاک‌های بین فردی و ارتباطی

از میان ملاک‌های بین فردی و ارتباطی ملاکی که بیشتر مشارکت کنندگان برای انتخاب همسر به آن اشاره کرده‌اند، «درک و درک متقابل» است. در جدول شماره‌ی هشتم این تم، طبقات و مصاحبه‌های آن آمده است.

جدول ۷. تم ملاک‌های بین فردی و ارتباطی، طبقات و نمونه‌ای از مصاحبه‌های آن

مصاحبه‌ها	طبقات
«انتظار احترام و تعهد دارم و اینکه به پای تعهدش بماند تا آخر عمر». (کد ۱۵)	تعهد و پایبندی
«اگر در آینده خانه را تمیز کردم و کم و کاستی‌ای داشت من را سرزنش نکند و در حد یک هم‌نوع خودش، درکم کند». «در عشق تفاهم هیچ معنایی نداره بلکه قبول کردن تفاوت‌ها مهمه». (کد ۱۴)	درک کردن
«از علایق‌مون پرسیدم خیلی از رفتاراش شبیه خودم بود. در مورد علایق شبه غذا از من پرسیدم این‌که بهانه‌گیر نباشه، وقتی گفت کمی بد غذاست استرس تمام وجودم را گرفت». (کد ۲۸)	سازگاری
«از همدیگر انتظارات معقول داشته باشیم». (کد ۵۵)	انتظارات معقول
«دوست دارم توی اجتماع حضور داشته باشه و توانایی‌های خودش را به جامعه ثابت کنه که جامعه فکر نکند چون معلولیم باید محدودیت داشته باشیم». (کد ۲۷). «روابط اجتماعی برام مهمه چون خودم اجتماعی هستم دوست دارم اونم باشه». (کد ۲۶)	مهارت‌های ارتباطی

طبقات	مصاحبه‌ها
انتظارات معقول از خانواده اصلی	«محدودمون نکنن که نابینا نمی‌تواند این کار رو بکنه انتظار دارم وجود ما براشون مهم باشه». (کد۲۲)
تناسب فرهنگی	«فرهنگ برام مهمه، یک خواستگار داشتم مادرش معلم بود در صورتی که مادر من خانه دار بود و می‌تواند در آینده برام مشکل ساز باشه». (کد۳۵)

طبقه اول: تعهد و پایبندی

مشارکت‌کننده اول، گفت: «انتظار احترام و تعهد دارم تا آخر عمر». مشارکت‌کننده‌ی دوم: «خیلی مهمه چون بزرگترین پیمان برا زندگی بستن اون پیمان است».

طبقه دوم: درک کردن

مشارکت‌کننده‌ی هشتم: «درک متقابل خیلی مهمه، این‌که چقدر قدرت درکت بالا باشه».

طبقه سوم: سازگاری

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «ازش پرسیدم تا چه حد دوست داره من اجتماعی باشم، از انتظاراتش پرسیدم با خانواده‌ات چگونه باشم، از واکنش خانواده‌اش پرسیدم با توجه به این‌که دو تا نابینا قراره باهم ازدواج کنند، برخوردشون می‌تونه با یک نابینا چگونه باشه. آیا محدودیت قائل هستن؟».

طبقه چهارم: انتظارات معقول داشتن

مشارکت‌کننده‌ی ششم، گفت: «دوس دارم یه زندگی معمولی و آرام داشته باشیم، من رو خونه اسیر نکنه و دوتامون آزاد باشیم، از نظر مالی معمولی باشه، راحت و صادق باشه، بهم دروغ نگیمن».

طبقه پنجم: مهارت‌های ارتباطی مناسب

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «دوست دارم توی اجتماع حضور داشته باشه و توانایی‌های خودش را به جامعه ثابت کنه که فکر نکنند چون معلولیم محدودیت داریم و چون خودم شخصیت کاملاً آرامی دارم، طرفم شلوغ باشه، باهوش باشه و برای حوادثی که پیش میاد بتونه راه‌حل‌های خاصی را پیدا کنه».

طبقه ششم: انتظار معقول در خانواده اصلی

مشارکت‌کننده‌ی اول، گفت: «خانواده‌ها محدودمون نکنن که نایینا نمی‌تواند این کار رو بکنه و... وجود ما برای خانواده‌ها مهم باشه و این خلا را برامون ایجاد نکنن که این بچه‌هامون با بقیه بچه‌ها فرق میکنن انتظارات عادی ازمون داشته باشن در حد توان خودمون».

طبقه هفتم: تناسب فرهنگی

مشارکت‌کننده‌ی دوازدهم، گفت: «از لحاظ اقتصادی - فرهنگی چون من از خانواده متوسط به پایین هستم دوست ندارم خیلی از من سرتتر باشه».

تم دوم: ملاک‌های درون فردی و فردی

این تم بخشی از ساختار تم اصلی «ملاک‌های انتخاب همسر» را به نمایش می‌گذارد. مصاحبه با مشارکت‌کنندگان در مورد تجربه زیسته ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان نایینا، اهمیت انتخاب در زندگی نایینایان را روشن می‌سازد. از جمله مهم‌ترین ملاک‌های درون فردی، که بیشتر مشارکت‌کنندگان به آن اشاره کرده‌اند: «زیبایی»، «ناتوانی مشترک» است. در جدول شماره هشتم این تم و طبقه‌های آن مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۸. تم‌ها، طبقات و نمونه‌ی مصاحبه‌ها

طبقات	نمونه‌ی مصاحبه‌ها
سلامت روانی و جسمانی	«از نظر روانی و جسمانی سالم باشه بتونه سرپرستی خانواده را بر عهده بگیره». (کد ۲۴)
زیبایی	«زیبایی مهمه». (کد ۴۱)
معلولیت	«اگه معلولیتی داره از ناحیه چشم نباشه. معلولیت جزئی داشته باشه». (کد ۵۲)
صداقت	«فقط و فقط صداقت کسی که از ته قلب بخواد نه بخاطر منفعت. دروغ و پنهانکاری نباشه». (کد ۱۱)
خیانت نکردن	«اگر دو نفر همدیگرو دوست داشته باشن، اون حس تا ابد باقی بمونه نه این‌که فقط برای یه مدت کوتاه باشه، به همدیگر خیانت نکنن». (کد ۶۰)
احترام گذاشتن	«اهمیت بده به خانواده، مثلاً سالگرد ازدواج زنش رو بیره رستورانی جشن بگیره». (کد ۵۶)
نداشتن چشم داشت	«منتظر این و اون نباشه که مثلاً زنی بهش برسه و خانواده مخارجمون را تامین کنن». (کد ۱۹)
وضعیت مالی مناسب	«از لحاظ اقتصادی وضع عادی داشته باشه». (کد ۲۱)
تحصیلات	«بیسواد نباشه حداقل در حد لیسانس باشه». (کد ۲۳)
داشتن خانه	«مسکن داشته باشه». (کد ۵۱)
ایمان	«ایمان داشته باشه». (کد ۵۸)

طبقه اول: سلامت جسمی و روانی

مشارکت‌کننده‌ی دوازدهم، گفت: «کنترل روی اعصاب داشته باشه چون در زندگی اختلاف سلیقه‌ها خیلی زیاد هستن و بایک مرد عصبی سر این موضوع‌ها نمی‌توان بحث کرد».

طبقه دوم: زیبایی

مشارکت‌کننده‌ی هشتم، گفت است: «زیبایی مهمه، وقتی که لمسش می‌کنی میدونی که فلانی چطوره».

طبقه سوم: معلولیت

مشارکت کننده‌ی دهم، گفت: «چون خودم نایینا هستم قطعاً یک فرد سالم کمتر مایل هستم بخواد با من ازدواج کنه، آگه قرار باشه معلولیتی داشته باشه از ناحیه چشم نباشه، معلولیت جزئی داشته باشه».

طبقه چهارم: صداقت

مشارکت کننده‌ی سیزدهم، گفت: «انتظار دارم که دروغ نگه، صادق باشه».

طبقه پنجم: خیانت نکردن

مشارکت کننده‌ی هجدهم، گفت: «اگر دو نفر واقعا همدیگرو دوست دارن اون حس تا ابد هست نه این که فقط برای یه مدت کوتاه باشه، به همدیگر خیانت نکنن».

طبقه ششم: احترام گذاشتن

مشارکت کننده‌ی سیزدهم، گفت: «به همدیگر احترام بزاریم، دوس دارم وقتی که میرم توی زندگی اون بدونه روز تولد من کی هست و بی تفاوت نباشه. یا این که سالگرد ازدواجمون حتی یک گل ساده هم بیاره».

طبقه هفتم: نداشتن چشم داشت مالی

مشارکت کننده‌ی اول، گفت: «دوس دارم کاری برای خودش داشته باشه و چشم و انتظار این و اون نباشه که مثلاً ارثی بهش برسه و خانواده‌ها خرج و مخارجمون را تامین کنن».

طبقه هشتم: وضعیت اقتصادی مناسب

مشارکت کننده‌ی هشتم، گفت: «وضعیت اقتصادی مهمه، چون برای رفت و آمد آژانس می‌گیریم بجای این که با عصا از خیابان بگذریم. یا وسایل آشپزخونه برا یه دختر راحت تهیه میشه حتی می‌تونن برا بچه‌ها ت یه پرستار بگیرن، خوب تربیتش بکنن».

طبقه دهم: تحصیلات

مشارکت‌کننده‌ی دهم، گفت است: «تحصیلات داشته باشه، از دیپلم کمتر نباشه چون من فوق لیسانس نمی‌گم حتماً اون دکترا داشته باشه نه حداقل در حد دیپلم باشه».

طبقه یازدهم: داشتن خانه

مشارکت‌کننده‌ی هفدهم، گفت: «یک فرد نابینا توی زندگی خیلی هزینه براش مهمه، چون هزینه رفت و آمد براش آسان میشه امکاناتی که بتونه کار زندگی رو آسون کنه، مثلاً خونه‌ای داشته باشه که بار اسباب‌کشی از روی دوشمون برداشته بشه. خودتون میدونین اسباب‌کشی سخته حتی برای یک فرد عادی چه برسه به یک فرد معلول».

طبقه دوازدهم: ایمان

مشارکت‌کننده‌ی پانزدهم، گفت: «ایمان داشته باشه». مطالعه طولانی مدت با دانشجویان دختر نابینا و مصاحبه‌های انجام شده پیرامون تجربه زیسته عشق و ملاک‌های انتخاب همسر در دو تم اصلی «ادراک عشق» و «ملاک‌های انتخاب همسر» خلاصه گردید. که از مضمون‌های «پنداشت‌ها و باورها»، «رفتارهای عاشقانه»، «تأثیرات عشق‌ورزی بر زندگی» و «عامل جذب‌کننده»، «ملاک‌های بین فردی و ارتباطی» و «ملاک‌های درون فردی و فردی» تشکیل شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تجربه عشق و ملاک‌های انتخاب همسر در دانشجویان دختر نابینا انجام شد. تم‌های اصلی این پژوهش «ادراک عشق» و «ملاک‌های انتخاب همسر» بوده‌اند، که توصیف‌گر «تجربه زیسته عشق و معیارهای انتخاب همسر» در مشارکت‌کنندگان محسوب می‌شد. مضمون «ادراک عشق»، از چهار تم «پنداشت‌ها و باورهای عاشقانه»، «رفتارهای خوشایند و ناخوشایند»، «تأثیر

عشق‌ورزی بر زندگی و «عامل جذب‌کننده» تشکیل شده است. در ادامه هر یک از تم‌ها به همراه واحدهای معنایی تشکیل دهنده‌ی آن‌ها و همچنین تم اصلی مورد بحث قرار خواهند گرفت.

اولین تم تشکیل دهنده‌ی مضمون اصلی «ادراک عشق»، «پنداشت‌ها و باورهای عاشقانه» بود. در یک نگاه اجمالی مشخص شد که دانشجویان دختر نایینا نیز به وجود عشق در زندگی باور و اعتقاد دارند. می‌توان گفت که برای افراد نایینا عشق حقیقتاً وجود دارد و هیچ کدام از نایینایان عشقشان را همگون ابراز نمی‌کنند و این بیانگر منحصر به فرد بودن ابراز محبت است که آن را توانمندترین و بادوام‌ترین نیروهای زندگی این افراد ساخته است. یافته‌ها حاکی از آن بود که از دیدگاه نایینایان «عشق واقعی با عشق غیر واقعی متفاوت است». این یافته با رویکرد اریک فروم در مورد عشق واقعی «حصول عشق واقعی فقط زمانی امکان دارد که دو نفر از کانون هستی خود با یکدیگر گفت‌و شنود کنند» همخوانی دارد. در عشق واقعی از خودگذشتی، استقامت و توجه وجود دارد. این یافته با مفهوم «عشق آگاهانه» همخوانی دارد (لی^۱، ۲۰۰۶). همچنین با رویکرد اریکسون که عشق را از «خودگذشتگی» دوجانبه می‌داند نیز همخوان است. عشق از دیدگاه دانشجویان دختر نایینا ارزشمند و مقدس است. این با مفهوم «عشق مادرانه» فروم «روابط مادر و فرزند، به خلاف عشق برادرانه و عشق زن و مرد که عشق برابراست، مبتنی بر نابرابری است. یکی به همه یاری‌ها نیاز دارد و دیگری همه آن یاری‌ها را فراهم می‌آورد» همخوانی دارد (فروم^۲، ۱۹۵۲؛ ترجمه سلطانی، ۱۳۷۴). همچنین عشق صرفاً به دیدن نیست و می‌تواند ذهنی باشد، این یافته با این مفهوم عشق فروم «شخص به طور اتفاقی مورد عشق‌ورزی قرار نمی‌گیرد بلکه نیروی عشق اوست که تولید عشق می‌کند» همخوانی دارد (فروم، ۱۹۵۲؛ ترجمه سلطانی، ۱۳۷۴).

در پژوهش حاضر، یکی از تم‌هایی که در زیر مضمون اصلی «ادراک عشق» قرار

گرفت، «رفتارهای خوشایند عاشقانه» و «رفتارهای ناخوشایند عاشقانه» بود. دلایل پیامدهایی که مشارکت‌کنندگان برای ادراک عشق برشمردند، موجب گردید که از آن به عنوان ادراک عشق تعبیر کنند. عشق در نگاه اول برای مشارکت‌کنندگان یک تجربه خوشایند بود، چون در آن دوست داشتن، صداقت، وفاداری، اعتماد، توجه کردن، پرکردن خلأ و ازخودگذشتگی وجود داشت. این یافته با مفهوم «عشق آگاپه» از دیدگاه لی همخوانی دارد (لی، ۲۰۰۶). سومین تمی که در زیر ساختار مضمون اصلی «ادراک عشق» قرار می‌گیرد، «تأثیر عشق‌ورزی در زندگی» است. یافته‌ها حاکی از آن بود که عشق تأثیرات مثبت و منفی بر زندگی دانشجویان دختر نایینا دارد. شور و هیجان، امید و انگیزه، خاطرات به یاد ماندنی خوشایند و آرامشی که به همراه آن است از تأثیرات مثبت عشق بر زندگی است (آگوس و همکاران، ۲۰۲۱). در تقابل با تأثیر مثبت عشق یک تجربه منفی نیز وجود دارد از آنجایی که مشارکت‌کنندگان در جریان روابط عاشقانه به سبب عدم توجه اجبارا تن به جدایی داده‌اند. به عنوان مثال: جواب پیام‌های یکدیگر را نمی‌دادند، عدم فراموشی یک رابطه عاشقانه نیز یکی دیگر از عواملی بود که تأثیر منفی بر زندگی نایینایان داشته است؛ سوگ طولانی بعد از جدایی و زمان بر بودن بازیابی وضعیت روانی به حالت عادی. چهارمین تم تشکیل‌دهنده مضمون اصلی «ادراک عشق در نایینایان»، تم «عامل جذب‌کننده» است. صدا و شیوه صحبت کردن نخستین موضوعی بود که می‌توانست در بین دانشجویان دختر نایینا جلب توجه کند؛ برای یک فرد نایینا صدا مهم‌ترین راه ارتباطی است. واژه‌ها، کلمات و جملاتی که در صحبت کردن وجود دارد می‌تواند بر شخصیت و رفتار افراد نایینا تأثیر بگذارد. شیوه صحبت کردن، آنکه آرام صحبت کند یا تند و سریع، همه این‌ها برای یک فرد نایینا مهم است. زبان بدن از جمله عواملی بود که بیشتر مشارکت‌کنندگان به آن اشاره نمودند؛ یک فرد از طریق رفتارهای فیزیکی خود، بدون آنکه صحبتی بکند با دیگران قادر است ارتباط برقرار نماید. این رفتارها می‌تواند مربوط به وضعیت و حالات بدنی مثل گرفتن دست‌ها و راه

رفتن در بین افراد باشد. عامل جذب کننده دیگر زیبایی است، یافته‌ها نشان داد که مشارکت‌کنندگان از طریق توصیف دیگران می‌توانند تشخیص دهند که یک فرد زیبا است یا نه. اخلاق خوب هم یکی دیگر از عوامل ارتباطی در بین مشارکت‌کنندگان بود براساس یافته‌ها اخلاق خوب شامل: مهربانی و توجه، غرور به جا و عدم ترحم است.

دومین مضمون اصلی این پژوهش «مضمون ملاک‌های انتخاب همسر» است که آن نیز به نوبه خود از دو تم فرعی «ملاک‌های بین فردی»، «ملاک‌های درون فردی» تشکیل شده است. در ادامه هر یک از این تم‌ها به همراه واحدهای معنایی خود و تم اصلی مورد بحث قرار می‌گیرد. برای مشارکت‌کنندگان تعهد و پایبندی در زندگی، درک کردن، سازگاری، انتظارات معقول از یکدیگر، مهارت‌های ارتباطی مناسب، انتظار معقول در خانواده اصلی و تناسب فرهنگی به ترتیب ملاک‌های بین فردی بودند که اشاره شده است. یافته‌ها حاکی از آن است که از میان ملاک‌های بین فردی، ملاکی که بیشتر مشارکت‌کنندگان به آن اشاره نمودند «درک متقابل» بود. اشاره به این مطلب که در عشق، تفاهم معنایی ندارد و قبول تفاوت‌های یکدیگر مهم است و از جمله معیار بین فردی که در میان نایینایان وجود دارد درک یکدیگر است. درک شامل: همکاری کردن در کارهای منزل، انتظارات معقول داشتن، سازگار بودن و درک دنیای معلولیت است. همانطور که یافته‌ها نشان داد مشارکت‌کنندگان از اطرافیان و جامعه انتظار داشتند که دیدگاه خود را نسبت به افراد نایینا تغییر دهند و به آن‌ها نیز این فرصت را بدهند که مانند افراد بینا برای زندگی خود تصمیم بگیرند و انتخاب کنند. این یافته با این مفهوم «هریک بتواند خود را در کانون هستی دیگری درک و تجربه نماید. بنیاد عشق فقط در همین جاست. عشقی که بدین گونه درک شود، مبارزه‌ای دائمی است، رکود نیست، بلکه حرکت است، رشد است و باهم کار کردن است. حتی اگر بین دو طرف هماهنگی یا تعارض غم یا شادی وجود داشته باشد، این امر در برابر این حقیقت اساسی که هر دو طرف در کانون هستی خود یکدیگر را درک می‌کنند» عشق از دیدگاه اریک فروم

همخوانی دارد (فروم، ۱۹۵۲؛ ترجمه سلطانی، ۱۳۷۴). دومین تم اصلی تشکیل دهنده مضمون اصلی «ملاک‌های انتخاب همسر»، تم «ملاک‌های درون فردی» است. از جمله مهم‌ترین ملاک‌های درون فردی برای مشارکت‌کنندگان شامل: ۱- سلامت روانی و جسمانی. ۲- زیبایی مشارکت‌کنندگان، تشخیص این ملاک بیشتر از طریق سوال پرسیدن از اطرافیان و توصیف‌های آنان بود. ۳- داشتن معلولیت. یافته‌ها حاکی از آن است که یکی از معیارهای مهم برای مشارکت‌کنندگان داشتن معلولیت است. برای یک خانم نابینا مهم است که کسی را برای زندگی انتخاب کند. که محدودیتی وجود داشته باشد، تا بتواند یک خانم نابینا را درک کند. بیشتر مشارکت‌کنندگان در این زمینه عنوان کردند که معلولیت داشته باشد اما نه صرفاً از ناحیه چشم و گوش چون زندگی کردن و نابینا و یا یک نابینا و یک ناشنوا دشوار است. ۴- صداقت، صادق باشد و خیانت نکند. این یافته با مفهوم «عشق آگایه» از دیدگاه لی همخوانی دارد (لی، ۲۰۰۶). ۵- داشتن وضعیت مالی مناسب؛ برای مشارکت‌کنندگان درآمد بسیار مهم بود، زیرا اگر خانمی نابینا پول داشته باشد می‌تواند برای رفت و آمد خود آژانس بگیرد و یا یک پرستار برای بچه بگیرد و خودش هم قدم به قدم همراه با او باشد و یا این که اگر وضعیت مالی مناسبی داشته باشد به آسانی می‌تواند وسایل آشپزخانه تهیه کند. ۶- خانه داشته باشد. یافته‌ها نشان داد که این ملاک برای مشارکت‌کنندگان مهم بود زیرا دیگر زحمات کارهای جابه‌جایی منزل از روی دوش آن‌ها برداشته می‌شود. ۷- نداشتن چشم داشت مالی (سربار دیگران نباشد). ۸- تحصیلات ۹- ایمان داشته باشد: عفت و پاکدامنی، رعایت کردن حریم، شرافت و انسانیت. پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی است از جمله: عدم اعتماد برخی مشارکت‌کنندگان در ابتدای مصاحبه، مسائل زبانی مربوط به بازنویسی فارسی مصاحبه‌های صورت گرفته به زبان کردی. در زمینه عشق در میان نابینایان هیچ مطالعه‌ای انجام نگرفته است. تحقیقات بعدی که برگرفته از نتایج این مطالعه باشد، می‌تواند به بررسی کیفیت زندگی این افراد بپردازد و به بررسی عشق و

ملاک‌های انتخاب همسر در بین پسران نابینا و یا دختران نابینای با تحصیلات پایین‌تر از سطح دانشگاه، مقایسه تفاوت‌های بین عشق دختران نابینا و دختران عادی نیز پرداخته شود.

ملاحظات اخلاقی پژوهش

اطلاعات کاملی پیرامون هدف پژوهش، فرایند درمان و چگونگی گزارش نتایج در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار داده شد، تا با رضایت و آگاهی کامل در مورد شرکت یا عدم شرکت در پژوهش تصمیم بگیرند. در مورد حفظ اصل رازداری نیز به اعضا اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند و هویت آن‌ها فاش نمی‌شود.

مشارکت نویسندگان: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول، در رشته مشاوره خانواده در دانشگاه کردستان است. نویسنده اول در نگارش، مفهوم‌سازی و اجرای پژوهش و نویسنده دوم در مفهوم‌سازی، نظارت و ویراستاری مشارکت داشته است.

حمایت مالی: نویسندگان برای انجام این پژوهش هیچگونه حمایت مالی را از هیچ سازمانی دریافت نکرده‌اند. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.
قدردانی: از کلیه دانشجویان نابینایی که با شرکت خود در پژوهش، به روند اجرای پژوهش کمک کردند سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- افشاریان، ن؛ درتاج، ف؛ بیابانگرد، ا؛ دلاور، ع؛ شریعتی، س.ص، (۱۴۰۰). ساخت و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون ادراک عشق ورزی در دانشجویان مجرد. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۲۰ (۷۹)، ۲۹۱-۳۲۳.
- شهرابی فراهانی، ل؛ فاتحی‌زاده، م؛ اعتمادی، ع، (۱۳۹۸). کشف نگرش‌های انتخاب همسر در دختران در آستانه ازدواج: تحقیق کیفی. پژوهش‌های مشاوره، ۱۸ (۶۹)، ۱۶۲-۱۳۳.

- شهرابی‌فراهانی، ل؛ فاتحی‌زاده، م؛ اعتمادی، ع، (۱۳۹۹). ملاک‌های انتخاب همسر در معلمان دختر در آستانه ازدواج (پژوهش کیفی). فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۷ (۳)، ۶۷-۸۸.
- صادقی، ا؛ صلاحیان، ا؛ صالحی، م، (۱۴۰۱). نقش خودشناسی، عشق و هوش هیجانی در پیش‌بینی تعارضات زناشویی. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۳ (۵۰)، ۶۹-۹۷.
- عیسی‌نژاد، ا؛ احمدی، ا؛ اعتمادی، ع، (۱۳۸۹). اثربخشی غنی‌سازی روابط بر بهبود کیفیت روابط زناشویی زوجین، مجله علوم رفتاری، ۴ (۱)، ۹-۱۶.
- فروم، ا، (۱۹۵۲). هنر عشق‌ورزیدن. پوری سلطانی (۱۳۷۴). تهران، انتشارات مروارید.
- کنعانی، م، ا؛ حمیدی‌فر، م؛ محمدزاد، ح، (۱۳۹۵). انتخاب همسر و معیارهای آن: مطالعه‌ی در بین مردان و زنان ازدواج کرده شهر رشت. فصلنامه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۳ (۸)، ۲۵۶-۲۳۰.
- لواسانی، م؛ پیرحیاتی، ز؛ حاج‌حسینی، م؛ کشاورز، ح؛ زندی‌فر، ع، (۱۴۰۰). ارزش‌های زیربنایی انتخاب همسر: مطالعه‌ای داده‌بنیاد. فصلنامه رویش روان‌شناسی، ۱۰ (۹)، ۱۵۰-۱۶۰.
- میراحمدی، ل؛ فاتحی‌زاده، م؛ اعتمادی، ع؛ جزایری، ر؛ پسندیده، ع، (۱۳۹۶). انتخاب همسر مبتنی بر آموزه‌های اسلامی بر اساس تحلیل کیفی احادیث اصول کافی. پژوهش‌های مشاوره، ۱۶ (۶۲)، ۷۹-۵۲.
- میرزایی، ع؛ انتظاری، ع؛ کرمی، م؛ شالچی، و، (۱۴۰۰). جهانی‌شدن فرهنگی و فضا‌های همسرگزینی: مطالعه موردی دختران تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) شهر تهران. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۲۰ (۷۹)، ۸۴-۱۰۹.
- هدایتی، م، (۱۳۹۸). عشق به مثابه بلوغ مراقبتی نقدی بر نظریه‌های عشق استرنبرگ و ارائه رویکردی نوین به عشق در روابط زوجین. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۱۵ (۶۰)، ۴۳۷-۴۶۶.

- Abramson, P. R., Boggs, R., & Mason, E. J. (2013). Sex is blind: Some preliminary theoretical formulations. *Sexuality and Disability*, 31 (4), 393-402.
- Agus, M., Puddu, L., & Raffagnino, R. (2021). Exploring the Similarity of Partners' Love Styles and Their Relationships With Marital Satisfaction: A Dyadic Approach. *SAGE Open*, 1 (1), 1-9.
- Anderson, R. (2018). *Disabled and out? Social interaction barriers and mental health among older adults with physical disabilities*. Lincoln, USA: University of Nebraska.
- Arocho, R., & Kamp Dush, C. M. (2017). Like mother, like child: Offspring marital timing desires and maternal marriage timing and stability. *Journal of Family Psychology*, 31 (3), 261-272.
- Bekoe, J. (2018). *Pre-marital and marital experiences of persons with physical disabilities and their spouses in the greater accra region of Ghana*. Ghana: University of Ghana.
- Bhoomika, B. (2014). *The effect of visual disability on marital relationships*. Arizona, USA: Arizona State University.
- Buss, D.M. (2004). *The evolution of desire*. New York: Basic Book.

- Dehghan, F., Kaboudi, M., Alizadeh, Z & Heidarisharaf, P. (2020). The relationship between emotional intelligence and mental health with social anxiety in blind and deaf children. *Cognitive Psychology*, 7 (1), 1-10.
- Hartshorne, J. K., Pogue, A., & Snedeker, J. (2015). Love is hard to understand: The relationship between transitivity and caused events in the acquisition of emotion verbs. *Journal of Child Language*, 42 (3), 467-504.
- Hudson, N. W., Lucas, R. E., & Donnellan, M. B. (2020). The Highs and Lows of Love: Romantic Relationship Quality Moderates Whether Spending Time with One's Partner Predicts Gains or Losses in Well-Being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46 (4), 572-589.
- Kulkarni, S., Gilbert, C., Giri, N., Hankare, P., Dole, K., & Deshpande, M. (2022). Visual impairment and blindness among children from schools for the blind in Maharashtra state, India: Changing trends over the last decade. *Indian Journal of Ophthalmology*, 70 (2), 597-603.
- Lee, J. A. (2006). *Love-styles*. In R. Sternberg & M. Barnes (Eds.), *the psychology of love* (pp.38-67). New Haven, CT: Yale University Press.
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*. New York: SAGE Publications.
- Marcus, S. M., & Heringhausen, J. E. (2009). Depression in child bearing women: When depression complicates pregnancy. *PrimaryCare*, 36 (1), 151-165.
- Monah, T. (2018). *Psycho-social consequences of the social exclusion facing persons with disabilities in Kenya*. Africa: United States International University.
- Peta, C. (2017). The 'Sacred' institution of marriage: The case of disabled women in Zimbabwe. *Sexuality and Disability*, 35 (1), 45-58.
- Schulz, C. H. (2008). Collaboration in the marriage relationship among persons with disabilities. *Disability Stud Q*; 28 (1), 1_10.
- Shamshiri, M. (2014). A journey into blind people's life world: A phenomenological study. *Unpublished doctoral thesis*. Iran University of Medical Sciences (IUMS), Tehran.
- Sims, S. V., Celso, B., & Lombardo, T. (2021). Emotional and Behavioral Assessment of Youths with Visual Impairments Utilizing the BASC-2. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 115 (4), 310-318.

